

Халықты жұмыспен қамтудың 1995 жылға арналған бағдарламасы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Министрлер Кабинетінің Қаулысы 1995 жылғы 13 маусымдағы N 820. Күші жойылды - ҚР Үкіметінің 2005 жылғы 9 ақпандағы N 124 қаулысымен

Жұмыспен қамтудағы мемлекеттік саясатты жүзеге асыру мен жұмыссыздарды әлеуметтік қорғау мақсатында Қазақстан Республикасының Министрлер Кабинеті қаулы етеді:

1. Қазақстан Республикасының Еңбек министрлігі ұсынған Халықты жұмыспен қамтудың 1995 жылға арналған бағдарламасы (қоса беріліп отыр) б е к і т і л с і н .

2. Қазақстан Республикасының Еңбек министрлігі облыстардың, Алматы және Ленинск қалаларының әкімдерімен бірлесіп оны жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің мемлекеттік қорының қаражаты есебінен қаржыландыруды қамтамасыз ете отырып, Бағдарламаның орындалуын ұйымдастыратын болсын.

*Қ а з а қ с т а н Р е с п у б л и к а с ы
П р е м ь е р - м и н и с т р і н і ң*

бірінші орынбасары

Қ а з а қ с т а н Р е с п у б л и к а с ы
М и н и с т р л е р К а б и н е т і н і ң
1 9 9 5 ж ы л ғ ы 1 3 м а у с ы м д а ғ ы
N 8 3 0 қ а у л ы с ы м е н
Бекітілген

Халықты жұмыспен қамтудың 1995 жылға арналған бағдарламасы

Осы Бағдарлама еңбек нарығындағы шиеленісті бәсеңдетуге, жұмысын жоғалтқан азаматтардың құқығы мен әлеуметтік кепілдігін қамтамасыз етуге, жұмыссыздарды әлеуметтік қорғауға және халықты жұмыспен қамтуға жәрдемдесуге бағытталған. Бағдарламаның параметрлері республиканың экономикалық дамуын болжауға қарай айқындалған.

1. 1994 жылғы еңбек нарығындағы жағдай

Республикада қалыптасқан экономикалық жағдай еңбек нарығындағы жағдайдың шиеленісуіне алып келді. Өндірістің мәжбүрлікпен тоқтауының саны өсті. Ай сайын 900-ге жуық кәсіпорындар мен ұйымдар толық немесе ішінара

тоқтайды, 200-ге дейінгі кәсіпорындар толық емес жұмыс уақыты режиміне көшіріледі. Мәжбүрлікпен демалыста жүрген қызметкерлердің саны 180-200 мың адамға жетті. Ішінара жұмыссыздық жеңіл, тамақ өнеркәсібінің, көліктің, ауыл шаруашылығының және құрылыстың орта және ұсақ кәсіпорындарында, сондай-ақ түсті және қара металлургияның, кен өндіруші және химия өнеркәсібінің, машина жасаудың жекелеген ірі кәсіпорындарында көрініс береді, бұларда қызметкерлердің 40-тан 60 процентке дейінгісі қосымша демалысты пайдаланады немесе толық емес жұмыс аптасына көшіріледі. Ұзақ уақыт бойы жұмыстан шығарылу қаупінде жүрген қызметкерлердің саны - 1994 жылғы еңбек нарығының сипатты белгілерінің бірі. Жұмыс күшіне сұраным қысқарды, жаңа жұмыс орнын енгізу олардың кетуін өтей алмады.

Халықты жұмыспен қамтудың қысқаруы мемлекеттік секторда неғұрлым көбірек орын алды. Бұл орайда үлесі еңбек ресурстарының 21 процентін құрайтын, үй шаруашылығымен шұғылданатын еңбекке қабілетті жастағы х а л ы қ т ы ң с а н ы а р т т ы .

Көлемі 90 мың адамнан асып кеткен қызметкерлерді босату жалғастырылады. 80 проценттен астамы мемлекеттік сектордың кәсіпорындары мен ұйымдарынан босатылады. Семей, Батыс Қазақстан, Қостанай, Шығыс Қазақстан және Ақмола облыстарында босату интенсивті жүргізіледі.

Азаматтарды еңбекке орналастыру күрделене түсті. Өткен жылы жұмыс іздеумен жұмыспен қамту қызметіне келген 258 мың адамның 93,5 мыңын еңбекке орналастырудың сәті түсті.

Жұмыссыздар арасындағы үлесі тиісінше 60 және 45 процентті құрайтын әйелдер мен жастарға жұмысты жоғалтудың қаупі неғұрлым көбірек төнді.

Арнаулы және жоғары оқу орындарының түлектерін еңбекке орналастырудың мүмкіндігі шектеледі. Еңбекке қабілетті барлық халық негізінен бір-екі кәсіпорындарға ғана қамтылатын моноэкономикалық құрылымдағы қалалар мен жұмысшы поселкелеріне жұмыспен қамтуға қолдау көрсету к ү р д е л і р е к б о л д ы .

1994 жылы жұмыссыздардың саны 113 мың адамды құрады, олардың 59 проценті жұмыссыздық жөнінде жәрдемақы алды, 12 проценті кәсіптік даярлыққа және қайта оқытуға жіберіледі, 4 проценті қоғамдық жұмыстарға қатысты.

2. 1995 жылғы еңбек нарығын болжау

Экономикалық өзгерістерді 1995 жылы одан әрі тереңдету мен дамыту жұмыссыздықтың әлеуметтік салдарын жұмсартуға бағытталған шараларды әзірлеу мен жүзеге асыруды талап етеді.

Еңбек нарығы жұмыспен қамту саласындағы көзделген үрдістерді ескере отырып, мынадай факторлардың:
құрылымдық қайта құрудың;
банкрот кәсіпорындарға арнаулы шаралар қолданудың;
экономиканы тұрақтандыру мен инфляцияны төмендетуге бағытталған қаржы-кредит саясатының;
әлеуметтік салада аймақтық еңбек нарығының шиеленісуін бәсеңдетуге әсерін тигізетін нысаналылық саясатының;
көші-қонның ықпалымен қалыптастырылатын болады.

Экономикадағы құрылымдық өзгерістерді ескере отырып, 1995 жылы жұмыспен қамтудың саны 6,7 млн. адамға дейін қысқарады. Жұмыс істейтіндер санының қысқаруы іс жүзінде барлық салаларда, соның ішінде өнеркәсіпте, құрылыста, көлікте және байланыста күтіледі.

Шығынмен жұмыс істейтін кәсіпорындарда жұмысқа қамтылғандардың саны жалпы жұмыс істейтіндердің 10 процентіне жетуі мүмкін. Кәсіпорынның жабылуына немесе қайта құрылуына байланысты азаматтардың жұмысты жоғалту қаупі күшейеді.

Босатылатын қызметкерлердің саны, ең алдымен өнеркәсіпте құрылыс және ауыл шаруашылығы салаларында 150-200 мың адамды құрауы мүмкін.

Елеусіз болып келген жұмыссыздық барған сайын ашық бола бастайды. Ішінара жұмыссыздық 700-800 мың адам шегінде бағаланады.

Жұмыс күшіне сұраным азаяды. Жұмыс күшін ұсыну өседі. Жұмыс іздеуші азаматтардың саны 1 800 мың адамнан асады. Мектептер, кәсіптік-техникалық училищелер, техникумдар, жоғары оқу орындары түлектерін еңбекке орналастыру қиындайды. 600 мыңға дейінгі жастар еңбек нарығына қамтылуы мүмкін. Жұмыспен қамту жөніндегі мемлекеттік қызметке 400 мыңнан астам адам өтініш жасайды деп күтілуде. Тіркелген жұмыссыздардың саны 220 мың адамға жетеді.

Еңбек нарығындағы шиеленістің дәрежесі жөнінен аумақтарда екі топ ерекшеленеді: Оңтүстік Қазақстан, Қызылорда, Семей, Атырау облыстарында еңбек күшінің артықтығы басым болса, облыстардың келесі тобында - Шығыс Қазақстанда, Батыс Қазақстанда, Солтүстік Қазақстанда шиеленіс өндірістегі маманданудан және жекелеген салалардағы дағдарыстық құбылыстардан туындайды. Атырау, Семей облыстарындағы жұмыссыздықтың ауқымы республикадағы орташа деңгейден 3-4 есе асып түседі деп күтілуде.

Жұмыссыздықтың жаңа ерекшеліктерге ие болуы да мүмкін. Жұмыстан босатылғандардың мөлшері мен бос орындардың саны арасындағы сәйкессіздік салдарынан бірқатар аймақтарда жұмыссыздық созылмалы сипат алуы мүмкін.

Мұндай жағдайда жұмыссыздық жөніндегі жәрдемақы төлеудің мерзімі өседі,

ұзақ уақыт жұмыссыз жүргендердің үлесі 25-30 процентті құрайды, мұның өзі жұмыссыздарға қолдау көрсету шығынының өсуіне алып келеді.

Жұмыссыздықтың болжам жасалып отырған деңгейі, экономикадағы мүмкіндіктердің шектеулілігі, әлеуметтік саясат жүргізуде аймақтық аспектінің күшеюі жұмыспен қамту саясатының басымдығын және бағытын нақтылауды талап етеді.

3. Жұмыспен қамтылмаған халыққа қолдау көрсету бағыттары

Жекелеген кәсіпорындардың банкротқа ұшырауы, қызметкерлердің нақты босатылуы, еңбек нарығындағы бәсекеге қабілетсіз халықтың жігіне жұмыс іздеудің күрделенуі болмай қоймайды. Сондықтан Жұмыспен қамту жөніндегі мемлекеттік қызмет олардың белсенді еңбекке тезірек оралуына жұмыс орнын іріктеу, оқыту және қайта даярлау, сондай-ақ конверсияланған кәсіпорындардың босатылған қызметкерлерін қайта даярлауға жәрдем көрсету арқылы ықпал ететін болады.

Есеп бойынша Жұмыспен қамту жөніндегі мемлекеттік қызмет 400 мыңнан астам адамға қолдау көрсетеді.

Еңбекке орналастыруға жәрдемдесу

Еңбекке орналастыруға жәрдемдесу Жұмыспен қамту жөніндегі мемлекеттік қызмет ұсынған мынадай қызмет көрсетулерді қамтиды:

еңбекке қамтудың мүмкіндіктері туралы халыққа хабарлау;
қолайлы жұмыс орындарын іріктеу;
жұмыс берушінің сұранымы бойынша қызметкерлерді іріктеу;
вакансияның және мамандардың жәрмеңкесін өткізу;
жұмыс іздеуде қиындыққа тап болған азаматтарға консультация беру;
еңбек нарығында мүмкіндіктері шектеулі адамдардың жұмыспен қамтылуына,
жұмыс орындарын квоталауды қоса алғанда жәрдем көрсету.

Жұмыспен қамту жөніндегі мемлекеттік қызметтің қолдау көрсетуі барысында 120 мың адамға жұмыс берілетін болады.

Қоғамдық жұмыс

Жұмыс орнына сұранымның болжамдалып отырғандай көбеюі, тұрақты жұмыс беретін вакансия саны едәуір артады деп есептеуге негіз қаламайды. Сондықтан жұмыспен қамту жөніндегі мемлекеттік қызмет жұмыссыздарды қоғамдық жұмысқа уақытша қамтуға мүмкіндік туғызады.

Қоғамдық жұмысты бірінші кезекте жұмыссыздар, зейнетақылық жасқа жақындағандар, бала тәрбиелеуге және отбасы мүшелерін күтуге, бас бостандығынан айырылуына байланысты кәсіптік қызметтен едәуір уақыт қол үзіп қалғандықтан, еңбегін қалпына келтіруге мұқтаж азаматтар, сондай-ақ еңбек

тәртібін бұзғаны үшін жұмыстан шығарылғандар алады. Олардың еңбегін негізінен денсаулық-сақтауда, ауыл шаруашылығында, құрылыста және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылықта пайдалану көзделуде.

Қоғамдық жұмысқа 15 мыңға дейін адам қамту көзделуде.

Кәсіпкерлік және өзін өзі қамту

Кәсіпкерлікті дамыту мақсатында:

жеке іс ұйымдастыруды ниет еткен 10 мың жұмыссызға қолдау көрсету;
кәсіпкерлер ретіндегі қызметінің мүмкіндіктерін ашу үшін жұмыспен қамтылмаған халыққа және жұмыссыздарға консультация әрі кәсіптік бағдар беру ;

жұмыспен қамтылмаған халыққа және жұмыссыздарға кәсіпкерлік негіздерін оқыту ;

оқытылған жұмыспен қамтылмаған халықты және жұмыссыздарды еңбекке орналастыру үшін жұмыс орнын дайындау мақсатында бірлескен кәсіпорын ұйымдастыруға жәрдемдесу ;

экономикалық басымдыққа сәйкес белгіленген тәртіппен бекітілген жеке кәсіпкерлікті дамытуға орталықтандырылған мемлекеттік және шетелдік кредит ресурстарын бөлу көзделеді.

Кәсіптік оқу, кәсіптік бағдар

Жұмыспен қамтылмаған азаматтар мен жұмыссыздарды, сондай-ақ жұмыстан шығу қаупі төніп тұрған адамдарды кәсіптік оқытудың, қайта оқытудың міндеті кәсіптік дағдыны, білімді дамыту жолымен олардың еңбек нарығындағы бәсекеге қабілетін арттыру және жаңа жұмыс орнын іздеудегі мүмкіндіктерін ұлғайту болып табылады. Жұмыссыздарды кәсіптік бағдарлау саласында азаматтардың жұмыспен қамтудың сапалы жұмыс күшін қалыптастыруға бағдарланған тиімді нысанын таңдауға жәрдемдесуге айрықша назар аударылатын болады .

Мұндай қызмет көрсетуге 80 мың адамды қамту көзделіп отыр.

Жұмыспен қамту жөніндегі мемлекеттік қызмет қайта даярлау мен кәсіптік оқыту үшін 30 мың адамға мүмкіндік туғызуды, кемінде 50 мың адамға кәсіптік консультация беруді жүзеге асыруды көздеп отыр.

Бұл міндеттерді шешу үшін:

білім беруді басқару органдарымен бірлесіп, аймақтық еңбек нарығының тұтынуына қарай жастарды кәсіптік білім беру мекемелерінде даярлаудың көлемі мен бағдарын үйлестіру ;

жұмыс күшін даярлаудың еңбек нарығындағы талаптарына жауап беретін дамыған оқу-өндірістік базасы бар оқу-курстық жүйесін қалыптастыруды жалғастыру ;

мамандарды шетелдік фирмалармен бірлесіп құрылған кәсіпорындарда

оқытудың мүмкіндіктерін пайдалану;

жұмыссыздар мен жұмыспен қамтылмаған халықты кәсіптік оқытуды жүзеге асыруда мемлекеттік емес оқу орындарының қызметін үйлестіру және практикалық көмек көрсету көзделуде.

Жұмыссыздық жөнінде жәрдемақы төлеу және жұмыссыздар мен олардың отбасы мүшелеріне материалдық көмек

Жұмыссыздарды әлеуметтік қорғау мақсатында жұмыс іздеу кезеңінде жұмыссыздық жөнінде жәрдемақы төлеу және материалдық көмек көрсету ұйымдастырылатын болады.

Жұмыссыздық жөніндегі жәрдемақыны 175 мың жұмыссыздар, материалдық көмекті 22 мың адам алады деп күтілуде.

Еңбек көші-қонын реттеу

Көші-қон саясаты білікті жұмыс күшіне сұраныс пен ұсыныс арасындағы географиялық алшақтықты болдырмауға, еңбек нарығындағы шиеленісті жұмсартуға жұмыс күшін шетелде уақытша пайдалану есебінен жәрдемдесуге бағытталған.

Шетелге уақытша жұмысқа баруға тілек білдірген Қазақстан азаматтарының саны жылына 10-нан 15 мыңға дейінгі адамдарды құрайды.

Еңбек көші-қонын реттеудің шаралары болып:

ішкі еңбек нарығының мүддесін ескере отырып, елдермен жасалған тиісті келісім негізінде жұмыс күшінің иммиграциясы мен эмиграциясын реттеу;

иммиграциялық бақылауды ұйымдастыру айқындалған.

10 мыңдай жұмыссыздар еңбек нарығында неғұрлым қолайлы жағдайда не басқа жерге ерікті түрде қоныс аудару жолымен республиканың өз ішінде жұмысы мен тұратын жерін ауыстыру мүмкіндігін пайдалана алады.

4. Жұмыспен қамту жөніндегі мемлекеттік қызметтің қызметі

Жұмыспен қамту жөніндегі мемлекеттік қызмет еңбек нарығындағы өзгеріске икемді әрі уақтылы назар аударуды, еңбек нарығындағы жағдайды мұқият болжауды, жұмысты, соның ішінде жұмыс күшіне көрініс берген сұранысты ұйымдастыру жөніндегі жұмысты жетілдіруді, сондай-ақ еңбек қолы жетімсіз, бірақ экономикалық дамуда перспективасы бар аймақтарда жұмыс күшін қайта

бөлудің мүмкіндіктерін зерделеуді және ұйымдастыруды өзінің алдына міндет етіп қояды.

5. Бағдарламаны қаржымен қамтамасыз ету

Бағдарламаны қаржыландыру Жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің мемлекеттік қорының қаражаты есебінен Қор Басқармасы бекіткен шығын сметасына сәйкес жүзеге асырылады.

6. Бағдарламаны жүзеге асырудың шарты

Бағдарламаны жүзеге асыру - Жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің мемлекеттік қорының қаражаты жұмыс беруші шаруашылық жүргізуші субъектілердің еңбекақы қорының 2 проценті мөлшеріндегі міндетті аударымы есебінен жүйелі түрде молығады деп болжамдалып отыр.